

R A B I E S C A N I N A.

1128. **E**st & alia aegritudo, quae ob furorem saepe comitem, huc commode referri potest, quam ob summam perniciem tractari debeat.

1129. Vocatur Rabies, & quia a Canum morsu ut plurimum, Rabies Canina, tum a symptomate terribili, aquae metus, hydrophobia, &c.

1130. Oritur fere semper ab aliis animalibus, prius rabiosis, suscepto contagio, tamen & sponte in acutis quibusdam orta legitur, & observatur.

1131. Animalia autem fere quaecunque hoc malo affici, suoque contagio alia, & ipsum hominem laedere possunt.

1132. Nempe Canes, feles lupi, vulpes, equi, asini, muli, boves, sues, simiae, galli gallinacei, homines, prius rabiosi, id vitium in alios propagaverunt.

1133. Nulli tamen animali frequentius, quam cani, lupo, & vulpi; hisque imprimis ex causis internis, absque contagio praevio, nascitur.

1134. Regio fervida; regio magno aestu squalens, & vicissim summo frigore horrens; tempestas aestuosa, siccaque diu durans; victus ex carne putrida, foetida,
ver-

verminosa; potus absentia; vermes renibus, intestinis, cerebro, cavis narium olfactoriis, innati, sunt causae praecedentes, in his animalibus, nasciturae rabiei.

1135. Incipientis rabiei signa sunt haec inprimis, quibus tetrae luis cautela nititur: fiunt tristes, solitarii, se abscondentes, muti quoad latratum, murmurantes tamen, cibum potumque omnem adversantes, in ignotos quoslibet irati & irruentes, Heri tamen adhuc & memores & reverentes, aures, caudamque demittentes, somnolentorum instar incedentes: hactenus primus gradus mali iis adest: morsusque tum exceptus periculosus quidem, non vero pessimus est: dein anhelat, linguam exserere, spumam plurimam emittere, hiare, nunc segniter ut semisopiti, nunc subito celeriter incedere, nec recta semper via, mox ne Herum quidem amplius agnoscere, oculos habere demissos, lachrymosos, pulverulentos, linguam plumbeo habere colore, subito gracilescere, insanire, furere: hic secundus est gradus mali, quem vix triginta horis ferunt, quin moriantur. Morsus hoc tempore fere insanabilis: quo vero animal vehementius furit, diutius malo laboravit, morti propius est, eo mortus lethaliior, acutior, & symptomata citissime creans violentissima, & contra.

1136.

1136. Vix autem ullius veneni tam multiplex contagium, nam morfu vel levissimo, per vestimenta adacto, tantum radente, nec eliciente sanguinem; spiritu ex ore in hominis pulmone adducto; spumae contactu recentis, vel etiam dudum exsiccatae, labiis, lingua exceptae; osculo tantum rabido cani dato; infectione a contactu multo instrumenti, vel vulneris, quo dudum ante animal rabiosum occisum fuit; esu lactis, carnisve animalis rabiosi; attactu, & pertractatione multarum rerum per praecedentia infectarum.

1137. Rursum vix ullum venenum notum, cujus tam atrox, adeoque hominem immutans, virus, quodque, ubi incipit se prodere, tam violente & celeriter furit, & tamen simul adeo diu latere possit, antequam se manifestet: namque alii statim, alii ut narrant, post viginti integros annos a morfu elapsos, alii rursum omni intermedio tempore urgeri incipiunt malis huic furori propriis; pendet vero haec diversitas, a calore tempestatis anni, a vario gradu morbi in animali mordente (1136.) a temperie hominis morfi, quum biliosi eo facilius vergant, pituitosi, & hydropici contra, a diverso victu, medicamentisque adhibitis.

1138. Homo optime sanus contagio hoc
(1136.)

(1136.) infectus, post varium tempus (1137.), incipit hoc ordine fere aegrotare: dolet locus, cui impressa contagii labes primo fuit; dein vagi per alia, maxime vicina, loca, dolores; lassitudo, gravitas, tarditas, in toto musculofo genere; somni inquieti; turbati, terribiles, cum convulsionibus, & subsultibus; inquietudo assidua; suspiria; tristitia; solitudinis studium; atque his fere primus mali incursus incipit, his ferme primus ejus gradus finitur: sanguis tunc venis emissus omni nota bonus. Tum postea priora augentur, acceditque porro ingens circa praecordia angustia; respiratio difficilis, suspiriosa; horror; ad conspectum aquae, liquorum quorumcunque, & rerum vel pellucidarum, vel instar speculi reflectentium, horripulatio, tremor; prostratus appetitus; deglutitio tamen solidae cujusque offae possibilis; attactus humoris cujusque, maxime labiis vel lingua, incredibilem anxietatem, tremorem, convulsiones immanes, atque furorem fere creans; vomitus glutinis fusci biliosi, aut bilis porraceae; incalescentia; febris; vigiliae assiduae; priapismus; cogitationum alienarum & insuetarum perturbata valde series. Sic procedit malum, atque hic sollet secundi gradus limites ponere. Postea autem

autem omnia enarrata exacerbantur continenter, soletque sequi linguae asperae exsertio; hiatus oris; vox rauca; fitis ingens; furor ad conatum bibendi, humorum adspectum, contactumve; spumae in ore collectio; eam in alios exspuendi conatus vel invitus; ardor obvia quaeque mordendi invitus, nec tamen a voluntate comprimendus; spumante rictu frenedit; pulsus & respiratio deficient; sudor gelidus; rabies summa, dum interim, quod mirabile, mens prudens, constans, aliis a se metuens, adest; hinc intra quartum fere semper a primo gradu diem, mors convulsiva, cum summa in respirando angustia.

1139. Ex tota hac historia (1129. ad 1139.) constat hujus mali cognitio: prognosis autem elicitur ex consideratione (1135. 1137. 1138.), simulque cogitando tristissimos ubique eventus, quum, a nata Medicina hucusque, omnes fere Artis Principes deplorent, *demorsorum prophylaxin vix ullam certam haberi, at jam aquam paventium sanatorum exemplum dari certa fide nullam!* maxime vero dolendum, post secula elapsa, irritum successum hactenus applicatorum deplorantia, non esse tentatas diversas a primis methodos.

1140. Dissectio cadaverum docuit, ple-
Aphor. **T** *rumque*

rumque organa deglutiendi utcunque in flammata; gluten biliosum varium in stomacho; vesiculam fellis atrabile plenam; pericardium siccum; pulmones coacervato omni fere cruore incredibiliter plenos; cor sanguine saepe fere siccato plenum; arterias plenas; venas vacuas; cruorem valde liquidum, & vix in aere concrecentem, dum missus vena concreverat ante triduum; omnes musculos, viscera, cerebrum, cerebellum, spinalem medullam, sicciora solito.

1141. Curatio omnis haecenus, paucissima exceperis, incerta, tam prophylactica, quam therapeutica; cujus prima causa, inanis jactantia multorum specificorum, & neglectus methodi ex historia mali excogitatae.

1142. Quantum ergo ex omni hac historia, comparatione ejus cum aliis morbis, & feliciori paucorum casuum eventu concludere licet, videtur primo consistere in affectione nervorum, proxime referenda ad convulsiones, quae viscera, horumque vasa occupent; dein hinc vitium nasci sanguini, humoribusque, quod inflammationi gangraenosae quasi proximum sit; sedem vero mali primum circa stomachum, & vicina haerere.

1143. Curatio in demorso prophylactica

ca requirit, ut 1. statim a contagio suscepto totus locus affectus, una cum vicinis, profundis pertundatur scarificationibus, multumque mittat sanguinis; applicentur magnae cucurbitae fortiter trahentes; vel ferro inuratur ignito satis profunde; dein adigatur in suppurationem perpetuam applicatu eorum, quae assidua rosione exulcerant; interim toto illo tempore, ab initio in finem, semper foveatur muria ex sale marino & aceto, nunquam intermittendo; id continuetur usque ad sextum quidem mensem. 2. vestimenta, & caetera, quae venenum attingere, vel afflare potuit, caute abjiciendo, vitando. 3. statim post infectionem, magno cum apparatu, metu incusso, saepe minitendo, tandem praecipitem in mare vel fluvium dando, aliquamdiu submersum tenendo, iterum mergendo, id repetendo aliquoties cum iisdem omnino circumstantiis: eas enim sanare spiritum turbando, non aquam falsam, docuit funestus exitus hominis post morsum naufragi, multis horis natantis, saepe diu fluctibus submersi, tamen postea hydrophobi; dein Rheo, Agarico, succo corticis Sambuci, saepe, & valde fortiter purgetur. 4. omni mane jejunos parum sudet assumto aceto aromatico, sale marino, aqua calida. 5. quotidie pedes, manusque,

T 2

nusque,

nusque, balneo aquae foveat, caput lavet, os, faucesque colluat, saepe natet. 6. frigidam frequenter bibat, evomatque saepe, tunc & potus acidulos; victus sit humidus, levis, laxans tanta copia saepe sumtus, ut revomatur; cavendo a nimiis aromaticis, vino, calefacientibus, ut & a motu nimio corporis, vel animi.

1144. Curatio vero morbi jam praesentis videtur tentanda, maxime in primo gradu; & in initio secundi, (1138.) inprimis quum aliter funestissimo exitu neglectus plectatur. Apparet maxime probabile, & paucis experimentis confirmatum, sequentia fieri debere: 1. statim post prima signa invadentis mali (1138.) morbus tractandus, ut summus inflammatorius, (890.) mittendo sanguinem ex lato vulnere magni vasis ad animi deliquium usque, mox clymata ex aqua nitrosa, modiceve salsa, cum pauxillo aceti, injicienda: haec repetenda audacter, etiam plus, quam in aliis morbis prudentia concederet: interim hoc facto, obnubilatis oculis in piscinam frigidam demittendus, vel aquae frigidae injectu humectandus tam diu donec aquam vix amplius paveat; tum statim plurimum aquae bibere cogatur; & de die sic vexato vesperi concilietur somnus, victus sit tenuissimus, humectans semper.

1145.

1145. Ut vero methodus haec nititur omni morbi indole, omni artis praecepto; ita videtur nihil exitiale magis, quam acerrimis calefacientibus, exsiccantibus, nervosum genus exacerbantibus medicamentis, hic venenis, jam exsiccatos suo malo aegros enecare; rursusque nihil crudelius, quam abjecta curatela omni, statim negligere, aut suffocare.

1146. Nec desperandum tamen, ob exempla jam in aliis venenis constantia, de inveniendō hujus singularis veneni antidoto singulari.

1147. Haecenus vero nullius ea comperita fides, cui credi queat salus miserime periclitantis hominis, quum nullum sit notum, cujus experimenta certa; sed vel speculationi ortum debent, vel descriptis ex alio confisum fuit: nec Aeschrionis apud Galenum & Oribasium arcano de cancri combustis; nec Scribonii Largi famigerata opiata ad rabiem Sicularum; nec Peregrini consilio de pelle hyaenae; nec Aetii, Rufi, Posidonii, cinere cancrorum cum Theriaca; nec jactata Palmario medela; vel nimis laudato Mayerno, Grew, & venatoribus, stanno cum mithridatio; nec in insomniis sacris revelata radice Cynorhodonis, aliisque in coelum elato Lichene cinereo terrestri, pimpinella, jecore

T 3

rabiosi

rabiosi canis exusto, & similibus; exceptis.

S C O R B U T U S.

1148. **S**corbutus septentrionalis maris arcticis frequentissimus morbus, plurimorum aliorum causa, neque recens, neque Veteribus praetervisus, licet haud adeo accurate descriptus, defectu longarum navigationum, & peregrinationum in plagas telluris frigidissimas.

1149. Hic, quum variatis admodum symptomatibus saepe fallat, melius non cognoscetur, quam, si tota ejus historia praemissa, deinde demum de ejus natura constituatur.

1150. Invenitur apud Britannos, Batavos, Suecos, Danos, Norvegos, Germanos septentrionales, seu inferiores; attingit adeoque Boreales populos. & frigidiori sub climate viventes; atque inter hos maxime infestat vicinos mari, locis marina aqua submersis, lacubus, paludibus, glebae spongiosae pingui, solo depresso inter aggeres exaltatos, aquam coercentes, sito; inprimis saevit in otiosos, hyemali tempore in locis lapidibus instratis & extructis frigidis, in nautas salis, sumo duratis carnibus, pane biscocto,
aqua